

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2009 vp

Hallituksen esitys sikiön, alkion ja perimän suojaa koskevien rangaistussäännösten muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä lokakuuta 2008 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen sikiön, alkion ja perimän suojaa koskevien rangaistussäännösten muuttamisesta (HE 156/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö
- lääkintöneuvos Terhi Hermanson, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

- valtiosyyttäjä Anu Mantila, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- lääkintöneuvos Pirjo Pennanen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
- rikostarkastaja Kimmo Markkula, keskusrikospoliisi
- toiminnanjohtaja Heikki Pälve, Suomen Lääkäriliitto ry
- käräjätuomari Mikko Saleva, Suomen tuomariliitto ry
- professori Raimo Lahti
- dosentti, oikeustieteen tohtori Jussi Matikkala
- professori Aila Tiitinen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

- ulkoasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että rikoslakia muutettaisiin siten, että rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksutun keskittämisperiaatteen mukaisesti ihmisen sikiön, alkion ja perimän suojaa koskevat vankeusuhkaiset rangaistussäännökset koottaisiin samaan lukuun. Rikoslain vanhentuneet sikiönlähdettämistä koskevat rangaistussäännökset korvattaisiin laitonta raskauden keskeyttämistä koskevilla rangaistussäännöksillä. Samaa rikoslain lukuun siirrettäisiin ja samalla osittain yhdistettäisiin eräin muutoksin lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain ja hedelmöityshoidoista annetun lain vankeusuhkaiset

rangaistussäännökset. Uusittavan rikoslain luvun rikoksia olisivat laitton raskauden keskeyttäminen, törkeä laitton raskauden keskeyttäminen, laitton alkioon puuttuminen, laitton perimään puuttuminen, laitton sukusolujen käyttö ja lapsen identiteetin loukkaaminen. Raskauden keskeyttämisestä, lääketieteellisestä tutkimuksesta ja hedelmöityshoidoista annettuihin lakeihin tehtäisiin tarvittavat muutokset, ja niihin jäisivät rikoslaisissa säädettäviä rikoksia lievemmmät lainrikkomukset, joista voi seurata vain sakkoa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleistä

Voimassa olevat rikoslain sikiönlähdettämistä koskevat säännökset ovat sekä sisällöltään että merkitykseltään uudistamisen tarpeessa. Kyseiset säännökset ovat ankaria ja heijastavat aikaa, jolloin laillisen raskauden keskeyttämisen edellytykset olivat tiukat. Rikoslain säännöksiä ei myöskään uudistettu, kun säädettiin raskauden keskeyttämisestä annettu laki (239/1970, jäljempänä aborttilaki), jossa raskauden keskeyttämisen edellytyksiä lievennettiin. Aborttilain myötä laittomien raskauden keskeytysten määrä onkin merkittävästi vähentynyt.

Esityksen myötä rikoslakiin koottaisiin myös lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain (488/1999, jäljempänä tutkimuslaki) sekä hedelmöityshoidoista annetun lain (1237/2006, jäljempänä hedelmöityshoitolaki) vankeusuhkaiset rangaistussäännökset rikoslain kokonaisuudistuksen keskittämisperiaatetta noudattaen. Tältä osin esitys toteuttaa lakivaliokunnan aikaisemmissa yhteyksissä korostamaa tavoitetta noudattaen keskittämisperiaatetta pääsääntönä (ks. esim. LaVM 27/2006 vp). Valiokunta kiinnitti jo hedelmöityshoitolain säätämisen yhteydessä huomiota siihen, että vankeusuhkaisten rangaistussäännösten säätäminen erityislainsäädännössä poikkeaa rikoslain kokonaisuudistuksessa noudatetusta keskittämisperiaatteesta, ja piti tärkeänä ehdotuksen laatimista siitä, että hedelmöityshoitolain ja tutkimuslain vankeusuhkaiset rangaistussäännökset siirretään rikoslakiin (LaVM 12/2006 vp).

Naisen itsensä tekemä raskauden keskeytys

Voimassa olevien rikoslain sikiönlähdettämistä koskevien säännösten mukaan naisen suoritta-

maan tai suorituttamaan raskauden keskeytykseen liittyy vankeuden uhka. Enimmäisrangaistus on kahdeksan vuotta vankeutta. Esityksen tarkoituksena on lieventää naisen teon moitittavuutta poistamalla teon rangaistavuus rikoslain mukaan. Nainen voitaisiin kuitenkin tuomita raskautensa keskeyttämisestä sakkoon aborttilain rikkomisesta.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemykset naisen itsensä suorittaman raskauden keskeytyksen rangaistavuudesta erosivat. Pääosa asiantuntijoista puolsi esityksessä omaksuttua ratkaisua, mutta eräiden asiantuntijoiden mielestä naisen teon rangaistavuus tulisi poistaa kokonaan. Valiokunnan mielestä kummallekin vaihtoehdolle voidaan esittää painavia perusteita.

Naisen jättämistä rankaisematta oman raskautensa keskeyttämisestä voidaan puoltaa muun muassa seuraavilla perusteilla. Voimassa olevia rikoslain sikiönlähdettämisen rangaistussäännöksiä ei ole viime vuosikymmenien aikana käytännössä sovellettu, mikä johtuu pitkälti siitä, että raskauden keskeytys laillisin keinoin on laajalti mahdollista. Tapaukset, joissa nainen keskeyttää oman raskautensa, ovat oletettavasti käytännössä harvinaisia ja liittyvät tilanteisiin, joissa nainen ei syystä tai toisesta voi turvautua lailliseen aborttiin. Tilanne voi naisen kannalta olla äärimmäisen ongelmallinen. Tällöin naisen rankaiseminen teosta ja oman terveytensä vaarantamisesta voi vaikuttaa kohtuuttomalta. On myös kyseenalaista, onko rangaistusuhalla tällaisessa tilanteessa yleis- tai erityisestävää vaikutusta. Lisäksi on mahdollista, että rangaistusuhka vaikuttaa siihen, hakeutuuko nainen keskeytyksen jälkeen hoidettavaksi. Naisen jättämistä rangaistusuhan ulkopuolelle esitti aikoinaan rikoslain kokonaisuudistusta valmistellut rikosoikeuskomitea (Komiteanmietintö 1976:72). Myöskään muissa Pohjoismaissa Islantia lukuun ottamatta naisen tekemä oman raskautensa keskeytys ei ole rangaistavaa.

Valiokunta on asiaa harkittuaan päättänyt kuitenkin puoltamaan naisen itsensä tekemän ras-

kauden keskeyttämisen rangaistavuutta sakonuhkaisena siten kuin esityksessä esitetään. Valiokunnan mielestä ratkaisua puoltaa ennen kaikkea sikiön suojaamisen tarve, jonka voidaan katsoa lisääntyvän raskauden etenemisen myötä. Vaikkei syntymätöntä sikiötä pidetä Suomessa perus- ja ihmisoikeuksilla suojattuna yksilönä, oikeusjärjestyksemme antaa eri tavoin suojaa myös ennen syntymää. Raskauden keskeytystä koskeva rikosoikeudellinen sääntely voidaan nähdä yhtenä tällaisena oikeusjärjestyksemme keinona.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että jos rangaistusuhka poistetaan kokonaan, tämän voitaisiin tulkita merkitsevän sitä, että raskauden keskeyttäminen naisen omin toimin on sallittua. Valiokunnan mielestä tällaista signaalia ei ole syytä antaa. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota raskauden keskeytysmenetelmien, erityisesti lääkkeellisen keskeytyksen, kehittämiseen. Saadun selvityksen mukaan raskauden keskeytystä varten ei Suomessa anneta lääkereseptiä, vaan lääke annetaan keskeytyksen tekevässä sairaalassa. Kyseisten lääkkeiden hankkiminen esimerkiksi ulkomailta internetin välityksellä on kuitenkin mahdollista. Säilyttämällä naisen itsensä tekemä raskauden keskeytys rangaistusuhan piirissä voidaan painottaa laillisten raskauden keskeytyskeinojen käyttöä, mikä on tärkeää myös edellä mainittu kehitys huomioon ottaen.

Naisen henkilöön liittyvien kohtuussyiden huomioon ottaminen johtaa käytännössä yleensä siihen, että syyte jätetään nostamatta, rangaistus tuomitsematta tai rangaistusta lievennetään. Onkin oletettavaa, että rangaistussäännöksen käytännön merkitys jää kohtuussyiden huomioon ottamisen vuoksi lähinnä symboliseksi. Tästä huolimatta valiokunta katsoo, että rangaistusuhalla voidaan viestittää teon moitittavuutta sinällään. Rangaistusuhka mahdollistaa myös tekojen tulemisen viranomaisten tietoon ja tutkittaviksi.

Valiokunta puoltaa myös esitettyä ratkaisua säätää naisen itsensä tekemä raskauden keskeytys rangaistavaksi aborttilaissa tarkoitettuna rikoksena. Näin voidaan viestittää naisen teon lie-

vempää moitittavuutta verrattuna muiden tahojen toimesta tapahtuviin laittomiin raskauden keskeytyksiin kuin myös rangaistuksen poikkeuksellisuutta.

Suostumus

Laittomasta raskauden keskeyttämisestä voidaan tuomita se, joka keskeyttää toisen raskauden ilman aborttilaissa edellytettyä lupaa tai muutoin oikeudettomasti (1. lakiehdotuksen 22 luvun 1 §:n 1 momentti). Esityksen perustelujen mukaan ilmaisulla "muutoin oikeudettomasti" osoitetaan rangaistussäännöksen ensisijaista soveltamiskohdetta eli muun kuin laillisen lääkärin (puoskarin) suorittamaa raskauden keskeyttämistä. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että puoskarin tekemä raskauden keskeytys on pykälässä tarkoitettulla tavalla laitonta silloinkin, kun se tapahtuu naisen pyynnöstä tai suostumuksella. Tämä vastaa nykyistä oikeustilaa.

Perustelujen mukaan ilmaisulla "muutoin oikeudettomasti" tarkoitetaan lisäksi raskauden keskeytystä, joka tapahtuu vastoin suostumuskelpoisen naisen suostumusta. Törkeästi laittomasta raskauden keskeyttämisestä voidaan taas tuomita, jos rikos tehdään "vastoin naisen tahtoa" (1. lakiehdotuksen 22 luvun 2 §:n 2 kohta). Valiokunta toteaa, että sen tulkinnassa, onko edellä mainituissa pykälissä tarkoitettu naisen suostumus tai tahto annettu tai ilmaistu pätevästi ja sellaisessa mielentilassa, että siihen voidaan vedota, on otettava huomioon muun muassa suostumuksen pätevyyttä koskevat rikoslain yleiset opit.

Hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu esimerkkitilanteita, joissa kysymyksessä on naisen tahdon vastainen raskauden keskeytys. Perusteluissa muun muassa mainitaan, että sikiön surmaaminen naisen ollessa tiedottomana olisi toimimista vastoin naisen tahtoa. Saadun selvityksen mukaan mainituissa esimerkissä on ajateltu tilanteita, joissa naisen suostumus ei ole saatavissa eikä voida vedota oletettuunkaan suostumukseen. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota myös aborttilain 9 §:ssä säädettyyn ns. hätäkeskeytykseen, jossa laillistettu lääkäri saa suorittaa raskauden keskeytyksen äi-

din hengen tai terveyden pelastamiseksi noudattamatta eräitä aborttilain säännöksiä. Säännöksessä tarkoitettussa tilanteessa ei mm. edellytetä, että raskaus keskeytetään naisen pyynnöstä. Hätkeskeytys voidaan siis tehdä, vaikka nainen olisi tiedottomana eikä sen vuoksi voisi ilmaista tahtoaan. Häätätilanteessa toimitaankin tavallaan oletetun suostumuksen mukaisesti. Vastakkaisen intressien punninnan katsotaan hätätilanteessa johtavan siihen, että naisen hengen tai terveyden pelastaminen on tärkeämpää kuin se, onko naisen tahdosta tarkkaa tietoa. Myös yleislakina noudatettavan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 8 §:n mukaan potilaalle on annettava kiireellinen hoito, vaikka potilaan tahdosta ei tajuttomuuden tai muun syyn vuoksi saada selvitystä. Selvytyden vuoksi valiokunta toteaa, että jos laillistettu lääkäri toimii mainitun aborttilain 9 §:n mukaisesti, hän ei syyllisty esitettyyn rikoslain 22 luvun 1 tai 2 §:ssä säädettyyn rikokseen eikä myöskään aborttilain 13 §:ssä säädettyyn rikkomukseen.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rikoslain muuttamisesta

22 luku. Sikiön, alkion ja perimän loukkaamisesta

1 §. Laiton raskauden keskeyttäminen. Pykälän 3 momentissa viitataan naiseen, jonka kohdussa olevaan sikiöön teko kohdistuu. Valiokunta pitää parempana, että tämän ilmaisun sijasta momentissa viitataan naiseen, jonka raskauden keskeyttämisestä teossa on kyse.

Lisäksi valiokunta toteaa, että aikaisin ajankohta, jona raskauden keskeyttäminen tulee pykälässä tarkoitettulla tavalla kriminalisoinnin piiriin, on sikiön alkuketki. Tutkimuslain 2 §:n 3 kohdan mukaan sikiöllä tarkoitetaan naisen elimistöön kiinnittynyttä elävää alkiota. Kyseisellä ajankohdalla on merkitystä myös 2 §:ää sovellettaessa.

2 §. Törkeä laiton raskauden keskeyttäminen. Törkeästä laittomasta raskauden keskeyttämisestä voidaan pykälän 1 kohdan mukaan rangaista, jos teossa aiheutetaan vakava vaara naisen hengelle tai terveydelle. Pykälässä tarkoitetaan konkreettista vaaraa. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että ilmaisu "on omiaan aiheuttamaan vakavaa vaaraa" olisi parempi. Tällöin kyse on abstraktisesta vaarasta, jonka täyttymiseksi on riittävää, että teko on luonteensa puolesta sellainen, että se tyypillisesti vaarantaa naisen terveyden. Valiokunta kuitenkin kannattaa esityksessä omaksuttua ilmaisua, koska törkeät tekemuodot on perusteltua rajoittaa vain sellaisiin tekoihin, joista aiheutuu konkreettinen vaara naisen hengelle ja terveydelle. Tämän arvioimisen ei saadun selvityksen perusteella tulisi olla vaikeata, sillä käytettävissä on yleensä lääkärin lausunto.

Asiantuntijakuulemisessa on lisäksi esitetty, että puoskarien tekemät raskauden keskeytykset määriteltäisiin törkeiksi, koska naisen terveys joutuu niissä aina vakavaan vaaraan. Valiokunta toteaa, että pykälä on kirjoitettu rikoslain kokonaisuudessa omaksuttuja periaatteita noudattaen. Jotta rikosta voidaan pitää törkeänä, rikoksen tulee aina kokonaisuutena arvioituna olla törkeä. Näin ollen se, että rikoksen tekee tietty henkilö, ei itsessään tee rikosta törkeäksi.

3 §. Laiton alkioon puuttuminen. Pykälän 1 kohdassa säädetään muun muassa alkiotutkimukseen ryhtymisestä ilman Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen lupaa. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on 1.1.2009 alkaen yhdistetty Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukseen. Uudesta viranomaisesta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta, säädetään kyseisestä virastosta annetussa laissa (669/2008). Yhdistymisen vuoksi valiokunta ehdottaa, että tässä laissa "Terveydenhuollon oikeusturvakeskus" korvataan ilmaisulla "Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto". Nyt käsiteltävänä olevan pykälän lisäksi muutostarve koskee myös lakiehdotuksen 5 §:n 4 kohtaa. Kyseistä muutosta ei jäljempänä enää erikseen perustella.

4 §. *Laiton perimään puuttuminen.* Esitetty pykälä on samansisältöinen kuin kumottavaksi esitetty tutkimuslain 26 §. Kyseisessä tutkimuslain säännöksessä tarkoitetaan lääketieteellistä tutkimusta, jota tutkimuslaki yleisesti koskee. Kun tutkimuslain 26 §:n sisältö esitetään siirrettäväksi nyt käsiteltävänä olevaan 4 §:ään, voi syntyä epäselvyyttä siitä, millaista tutkimukseen ryhtymistä 4 §:ssä tarkoitetaan, kun kriminalisointi on rajattu ainoastaan tutkimuksen tarkoituksen mukaan. Tutkimukseen ryhtymisenä voitaisiin pitää esimerkiksi pelkästään kirjallisuuteen perehtymistä, mikä ei ole säännöksen tarkoitus.

Edellä esitetyn vuoksi valiokunta ehdottaa 4 §:n johdantokappaletta täsmennettäväksi seuraavasti: "Joka ryhtyy tutkimukseen, *jossa puututaan ihmisen tai ihmisen alkion taikka sikiön koskemattomuuteen ja* jonka tarkoituksena on...". Lisättäväksi ehdotettu sanamuoto perustuu tutkimuslain 2 §:n 1 kohdan alkuosaan. Mainitussa kohdassa määritellään, mitä "lääketieteellisellä tutkimuksella" kyseisessä laissa tarkoitetaan. Käsitettä "lääketieteellinen tutkimus" ei kuitenkaan valiokunnan mielestä ole tarkoituksenmukaista käyttää nyt käsiteltävänä olevassa 4 §:ssä, koska rikoslakiin otetun säännöksen on hyvä olla mahdollisimman laaja-alainen.

Valiokuntakäsittelyssä on lisäksi kiinnitetty huomiota siihen, että pykälässä kielletään vain sellaiseen tutkimukseen ryhtyminen, joka johtaisi ihmisen toisintamiseen. Kuten voimassa olevassa tutkimuslain 26 §:ssä, säännöksessä ei toisin sanoen kielletä ihmisen toisintamista sinällään. Asiaan on valiokuntakäsittelyssä kiinnitetty huomiota, koska Euroopan neuvoston biolääketiedesopimuksen ihmisen toisintamista koskevassa lisäpöytäkirjassa edellytetään, että ihmisen toisintaminen kielletään. Sopimuksen voimaan saattamista koskeva hallituksen esitys (HE 216/2008 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Saadun selvityksen mukaan ihmisen voi nykyisin toisintaa vain hedelmöityshoidon kautta. Hedelmöityshoitolaian 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa kielletään käyttämästä hedelmöityshoidossa alkioita, jotka on saatu toisintamalla. Kyseisen säännöksen rikkominen on kriminalisoitu hedelmöityshoitolaian 32 §:ssä. Näin ollen

valiokunta katsoo, että voimassa oleva lainsäädäntömme sisältää myös varsinaisen ihmisen toisintamisen kiellon. Siten tässä esityksessä rikoslakiin siirrettäviä tutkimuslain tai hedelmöityshoitolaian säännöksiä ei ole edellä mainitun johdosta tarpeen täsmentää.

5 §. *Laiton sukusolujen käyttö.* Pykälän 3 kohdassa säädetään sukusolujen tai alkioiden vastaanottamisesta, varastoimisesta tai käyttämisestä ilman "hedelmöityshoitolaian 16 ja 20 §:ssä" tarkoitettua luovuttajan suostumusta. Koska viitatuissa hedelmöityshoitolaian säännöksissä on kyse eri luovuttajista ja tarkoitus on, että nyt käsiteltävänä olevassa kohdassa sukusolujen käyttö tapahtuu ilman jommassakummassa säännöksessä tarkoitettua lupaa, valiokunta ehdottaa, että viitattujen hedelmöityshoitolaian säännösten välissä oleva "ja" korvataan sanalla "tai".

4. Laki hedelmöityshoidoista annetun lain muuttamisesta

6 §. *Sukusolujen ja alkioiden hävittäminen.* Voimassa olevan pykälän 3 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että se aika, jonka kuluttua luovutetut sukusolut ja alkiot on hävitettävä, pidennetään kymmenestä vuodesta tutkimuslain mukaiseen viiteentoista vuoteen luovutuksen vastaanottamisesta. Valiokunta toteaa, että toisin kuin pykälän perusteluissa esitetään, sääntely ei vaikuta lapsettomuuden hoitoon tarvittavaan aikaan. Tämä johtuu siitä, että sääntely koskee vain luovutettuja sukusoluja ja alkioita, ei parin omia sukusoluja tai alkioita, joiden säilyttäminen on sallittua niin kauan kuin lapsettomuuden hoito on ajankohtaista.

35 §. *Hedelmöityshoitorikkomus.* Pykälän 1 momentissa säädetään niistä voimassa olevan hedelmöityshoitolaian rangaistussäännöksistä, jotka jäävät sakonuhkaisina hedelmöityshoitolaikiin. Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että momentin 2 ja 3 kohta ovat vaikeasti tulkittavia. Koska hedelmöityshoitolaian säännökset ovat melko uusia, mainittuihin kohtiin on tehty lähinnä rikoslain kokonaisuudistuksen periaatteista

johtuvia vähäisiä sanonnallisia täsmennyksiä. Toisaalta valiokunta kiinnittää huomiota siihen sisällölliseen muutokseen, että säännöksessä tarkoitettut teot ovat jatkossa vain tahallisina rangaistavia. Tämä korostaa terveydenhuollon alalla toimivien ammattihenkilöiden hallinnollista valvontaa ja hallinnollisia seuraamuksia. Rangaistussäännösten käyttö on näin tarkoitettu viimesijaiseksi.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momentista poistetaan sana "kulujen". Tämä perustuu siihen, että pykälässä viitatus hedelmöityshoitolain 21 §:n mukaan korvausta voidaan suorittaa paitsi luovutuksesta aiheutuvista ku-

luista myös ansionmenetyksestä ja muusta haitasta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 22 luku, sellaisena kuin se on siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, seuraavasti:

22 luku

3 §

Sikiön, alkion ja perimän loukkaamisesta

Laiton alkioon puuttuminen

1 §

Laiton raskauden keskeyttäminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Naista, jonka raskauden keskeyttämisestä 1 tai 2 momentissa tarkoitetussa teossa on kyse, ei rangaista tekijänä eikä osallisena laittomaan raskauden keskeyttämiseen tai sen yritykseen. Nainen voidaan kuitenkin tuomita rangaistukseen raskauden keskeyttämisestä annetun lain 13 §:ssä tarkoitettua rikoksesta.

2 §
(Kuten HE)

Joka ryhtyy

1) alkio tutkimukseen ilman lääketieteellisesti tutkimuksesta annetun lain (488/1999) jäljempänä *tutkimuslain*, 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston* lupaa tai tutkimuslain 12 §:ssä tarkoitettua sukusolujen luovuttajien tai naisen kirjallista suostumusta taikka sikiötutkimukseen ilman tutkimuslain 14 §:ssä tarkoitettua raskaana olevan naisen kirjallista suostumusta,

(2 ja 3 kohta kuten HE)

on tuomittava *laittomasta alkioon puuttumisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

4 §

Laiton perimään puuttuminen

Joka ryhtyy tutkimukseen, jossa puututaan ihmisen tai ihmisen alkion taikka sikiön koskemattomuuteen ja jonka tarkoituksena on mahdollistaa

(1—3 kohta kuten HE)

on tuomittava laittomasta perimään puuttumisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

hedelmöityshoitolaain 16 tai 20 §:ssä tarkoitettua luovuttajan suostumusta,

4) varastoi sukusoluja tai alkioita taikka antaa hedelmöityshoitoa ilman hedelmöityshoitolaain 24 §:ssä tarkoitettua *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston* lupaa tai vastoin hedelmöityshoitolaain 6 §:n 3 momentissa säädettyä aikarajoitusta taikka

(5 kohta kuten HE)

on tuomittava laittomasta sukusolujen käytöstä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

5 §

Laiton sukusolujen käyttö

Joka

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) ottaa vastaan, varastoi tai käyttää hedelmöityshoitoon sukusoluja tai alkioita ilman he-

6 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

4.

Laki**hedelmöityshoidoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan hedelmöityshoidoista 22 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1237/2006) 32—34 § ja muutetaan 6 §:n 3 momentti sekä 35 ja 36 § seuraavasti:

6 §
(Kuten HE)

solujen tai alkoiden luovuttamisesta palkkiota tai (*poist.*) korvausta 21 §:n vastaisesti.

35 §

Hedelmöityshoitorikkomus

(1 mom. kuten HE)

Hedelmöityshoitorikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan lupaa tai maksaa suku-

36 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

LaVM 2/2009 vp — HE 156/2008 vp

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Heidi Hautala /vihr	Sanna Lauslahti /kok
vpj.	Anna-Maja Henriksson /r	Outi Mäkelä /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Johanna Ojala-Niemelä /sd
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	Markku Pakkanen /kesk
	Sampsa Kataja /kok	Pirkko Ruuhonen-Lerner /ps
	Krista Kiuru /sd	Tero Rönni /sd.
	Jari Larikka /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.